

KISVÁLLALKOZÁSOK ÉS AZ INFORMÁCIÓTECHNOLÓGIA

2000 októberében a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Kisvállalkozás-fejlesztési Központja, valamint a Vállalkozáskutató Intézet és Vállalkozási Inkubátorház Kht. pályázatot nyújtott be a Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztosságához az „Információtechnológia alkalmazása a magyarországi kisvállalkozásokban” címen lebonyolítandó kutatás támogatására.

A pályázat előkészítését is figyelembe véve, az egy éves munka eredményeként 268 oldalas zárótanulmány készült, amely részletesen tartalmazza a – vizsgálat mélységét tekintve nemzetközi összehasonlításban is nagy számú mintára vonatkozó – empirikus kutatás feldolgozott adatait és megállapításait.

A továbbiakban röviden összefoglaljuk e kutatás kereteit, majd néhány fontos moduljának eredményeit adjuk közre, bízva abban, hogy a későbbi publikációk további részletekkel és végső következtetésekkel is megismertetik az érdeklődőket.

A kutatás aktualitása

A kis- és középvállalkozói szektor fejlettsége mint nemzetgazdasági versenyképességi tényező

A kis- és középvállalkozási szektor méretei, működésének hatékonysága önmagában is, de a nagyvállalatokhoz való kapcsolódásukon keresztül fontos nemzetgazdasági versenyképességi tényezőnek tekinthető. Egyértelműen érzékelhető ez azokból a széles körű gazdaságpolitikai döntéssorozatokból és végrehajtásukból, amelyek a fejlett országokban tapasztalhatók e szektor támogatására, valamint azon új programokból, amelyeket az elmúlt egy-két

évben dolgoztak ki ezen államokban és különböző nemzetek feletti szervezetekben (OECD, EU).

Az 1990-es években a magyar gazdaságpolitika figyelme is egyre inkább erre a vállalkozási körre összpontosult, nálunk is születtek új programok (Széchenyi Terv).

A kis- és középvállalkozások számának az elmúlt évtized elején történt ugrásszerű emelkedése mellett azonban e szektor teljesítménye jelentősen elmarad a nemzetközi színvonaltól.

Az információtechnológia alkalmazása mint az üzleti szféra és a gazdaság fejlődésének egyik meghatározó tényezője

Az informatikai piac bővülése, az e-kereskedelem viharos térhódítása és részarányának növekedése, az internetet használó vállalatok és személyek számának ugrásszerű emelkedése megkerülhetlenné teszi az e kihívásra való stratégiai reagálást. Összehangolt kormányzati programok készítésének és megvalósításának lehetünk tanúi e terület fejlesztése érdekében. Az üzleti szféra befektetései már évek óta jelentős mértékben az IT szektor irányába koncentrálnak.

Aligha kétséges, hogy ezen technológia alkalmazása a kis- és középvállalkozások fejlettségének, versenyképességének szintén fontos tényezője.

Nem véletlen, hogy az EU Bizottsága 1999 decemberében meghirdette és elindította az „E-Európa” akciósorozatot, és a fejlett világ egyes országaiban kiemelten támogatják az információtechnológiai vívmányok e szektoron belüli elterjesztését. E téren – úgy tűnik – a hazai tervek is a felzárkózás gyorsítását célozzák meg.

A kutatás fő célja

A fenti tendenciákat figyelembe véve a kutatás alapvetően arra vállalkozott, hogy empirikus felméréssel helyzetelemzést adjon arról, hogy a magyar kis- és középvállalkozási szektor működése során milyen területeken és mértékben használja ki az infokommunikációs technológia nyújtotta lehetőségeket. Körvonalazza, melyek ezen technológia alkalmazásának legfontosabb korlátai és a fejlesztés alapvető irányai, figyelembe véve a nemzetközi tapasztalatokat is.

Választ kívántunk adni arra, hogy a különböző típusú szervezetek (kis- és középvállalkozások, üzleti partnereik, a támogatásban szerepet játszó állami intézmények) számára milyen ajánlások fogalmazhatók meg a nemzetgazdasági szempontból is lényeges versenytenyező fejlesztése érdekében.

A kutatás módszere, adatbázisa

A kutatás empirikus hátterét az interjú módszerrel megvalósított kérdőíves felmérés képezi. Ennek keretében 406 hazai kis- és középvállalkozás tulajdonosa vagy ügyvezetője válaszolt közel száz kérdésre, illetve ötven könyvelőnél (vagy könyvelő cégnél) került sor a 24 kérdést tartalmazó kérdőív kitöltésére. A felmérés az alábbi témakörökre fókuszált:

- Milyen a hazai kkv szektor infokommunikációs infrastruktúrája, és azt hogyan hasznosítják a belső üzletmenetben?
- Hogyan alkalmazzák a technológiát a külső kapcsolatokban, elsősorban a banki szolgáltatások igénybevétele, a beszállítói tevékenységük során?

- Hogyan ítélik meg ezen vállalkozások mai és jövőbeni helyzetüket néhány kiemelt versenytenyező, köztük az e-kereskedelem változásainak függvényében? (EU-s összehasonlító elemzés.)
- A könyvelők, mint a kis- és középvállalkozások csaknem háromnegyedének szolgáltatói, milyen adottságokkal rendelkeznek az IT területén, és hogyan alkalmazzák azt a partnereikkel való együttműködésben?

Az interjúk a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége tagjai közül véletlenszerűen kiválasztott vállalkozásoknál készültek. A mintasokaság számossága a gazdálkodási formát (egyéni vállalkozó – társas vállalkozás), valamint a regionális megoszlást tekintve előre rögzített volt, annak érdekében, hogy statisztikailag megfelelően reprezentálja a teljes hazai vállalkozói kört. A két tényezőt tekintve a minta belső megoszlását az 1. táblázat mutatja.

Ezen változókön túlmenően vizsgáltuk a vállalkozások olyan jellemzőit és összefüggéseit az IT alkalmazással, mint a nettó árbevétel, az exportárbevétel, a létszám alapján mért nagyság, ágazati besorolás, valamint az életkor. Rákérdeztünk az interjúalany iskolai végzettségére, nyelv- és informatikai ismeretére is. Az Európai Unióban kialakult nomenklátúra szerint a mintába 315 mikrovállalkozás (10 fő alatt), 77 kisvállalkozás (10–49 fő között) és 14 középvállalkozás (50–249 fő között) került be.

A feldolgozáshoz az SPSS adatbáziskezelő-rendszert használtuk az általa nyújtott egyszerűbb (megoszlási viszonyszámok) és bonyolultabb (többválasztós regresszió-klaszter elemzés) statisztikai módszerekkel együtt.

1. táblázat

A mintába bekerült vállalkozások száma és megoszlása a gazdálkodási forma és a regionális elhelyezkedés szerint (minta összesen 406 db = 100 %)

Régió	Mintanagyság					
	Társas vállalkozások		Egyéni vállalkozások		Összesen	
	száma	%	száma	%	száma	%
Budapest	65	16,0	47	11,6	112	27,6
Pest megye	18	4,4	30	7,4	48	11,8
Közép-Magyarország	83	20,44	77	18,97	160	39,41
Közép-Dunántúl	14	3,4	26	6,4	40	9,9
Nyugat-Dunántúl	15	3,7	26	6,4	41	10,1
Dél-Dunántúl	13	3,2	23	5,7	36	8,9
Észak-Magyarország	12	3,0	23	5,7	35	8,6
Észak-Alföld	18	4,4	29	7,1	47	11,6
Dél-Alföld	16	3,9	31	7,6	47	11,6
Összesen	171	42,1	235	57,9	406	100,0